

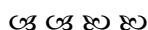

JIS Mekoros Research Center Introduction & Users' Guide

© 2006, Moshe Zauderer

Contents

Introduction & Users' Guide	1
Jewish Interactive Studies' Mekoros Research Center	1
Inaugural Production: <i>Beis Elokim, Sha'ar Hateshuvah</i>	2
Part I. Educators' Presentation.....	2
Part II. Source Sheet	3
Part III. Complete Hebrew Source Text.....	3
Copyright Notice.....	4
Feedback	4
Part I. Educators' Presentation	5
Topic Titles and Highlights.....	5
Schematic Diagram of the Presentation	5
Presentation Outline.....	6
Source Excerpts and Explanations.....	8
Index.....	13
Part II. Source Sheet.....	14
Part III. Complete Hebrew Source Text.....	15
<i>Beis Elokim, Sha'ar Hateshuvah</i> , Chapter One	15
Questionnaire	18

Jewish Interactive Studies' Mekoros Research Center

Since 1998, Jewish Interactive Studies (JIS), www.jewishstudies.org, has offered seventeen text-based and audio online courses in *machshavah* (Jewish philosophy) to over 3,300 Jewish adults worldwide. In 2004, Rabbi Moshe Zauderer, Director of JIS, founded the JIS' Mekoros Research Center for the purpose of producing source material to assist educators (rabbis, and school and outreach educators) in preparing lectures, short speeches and in responding to inquiries about Judaism.

The Mekoros Research Center is built upon two growing databases:

- a *mekoros* (Torah sources) database containing over 1,300 topically arranged *machshavah* entries
- a correspondence database containing 1,350 entries from email correspondence between JIS educational staff and a worldwide adult student body on JIS' course-related and general Jewish topics.

Jewish Interactive Studies is endorsed by Harav Shmuel Kamenetsky (Rosh Yeshivah, Yeshivah of Philadelphia), and Rabbi Dr. Tzvi Weinreb (Executive Vice President, Orthodox Union).

For further information, visit www.jiseducators.org, or write to office@jiseducators.org.

Inaugural Production: *Beis Elokim, Sha'ar Hateshuvah*

For the *Yamim Nora'im 5767*, JIS inaugurates its Mekoros Research Center productions with selected lessons on *teshuvah* from *Beis Elokim, Sha'ar Hateshuvah*, by Rabbeinu Moshe Trani—hereafter referred to as “Mabit,” the acrostic of his name, **Moshe ben Yosef, of Trani (Italy)**.¹

This production is divided into individual *teshuvah*-related topic presentations, such as, *Defining Teshuvah*, *Teshuvah Components*, *Teshuvah Obstacles*, and *Kapparah*. Each topic presentation contains three parts: an educators’ presentation, a source sheet, and a complete Hebrew source text, whose formats are described below.

Part I. Educators’ Presentation

A message to educators: Mekoros Research Center productions are designed to assist you in making presentations that suit your educational preferences and circumstances. Productions are being developed with three underlying features:

- **Brevity:** Short excerpts isolate authors’ main points, omitting ostensibly repetitive and digressive statements, and supporting *Tanach*, *Chazal*, and other sources. (Note: As described below, a complete Hebrew source text is included for educators wishing to study authors’ unabridged essays.)
- **Clarity:** Summaries and explanations clarify the meaning of the excerpts.
- **Structure:** Outlines and diagrams organize the flow of the excerpts and their relationships with one another.

Productions may be used without modification or may be adapted by using only selected portions of the material provided.

The educators’ presentation has the following features:

1. **Topic titles and highlights:** In addition to each stated topic title, several alternate topic titles, as well as highlights that educators may wish to use in publicizing their presentations of the material are suggested.
2. **Schematic diagram of the presentation:** A table shows the structure of each presentation, based on the cited excerpts.

Here is an example of part of a schematic diagram:

	Defining <i>Teshuvah</i>		
Moral State:	Before Sin	After Sin	<i>Teshuvah</i>
Relationship with Hashem:	Closeness to Hashem	Distance from Hashem	Closeness to Hashem

3. **Presentation outline:** Numbered statements follow the order of the numbered excerpts. The page number of the numbered excerpt and a summary of the excerpt’s main point/s are provided.

Example: 4. *Closeness to Hashem* ❶ - page 11 – means that statement number 4 refers to the issue of *Closeness to Hashem*, which is discussed in excerpt number ❶, located on page 11.

Example of summary (excerpt ❶): **Summary:** *Hashem’s Mercy expresses itself in His accepting a sinner’s desire to restore the close relationship that had existed between the sinner and Hashem prior to sin. Following teshuvah, Divine anger is erased completely.*

4. **Presentation suggestions:** Suggested approaches for educators to present the material are interspersed throughout the presentations.

¹ Rabbeinu Moshe Trani (1500-1580, Salonika—Tzfas), was a member and, from 1575, the head of the Tzfas Beis Din during the period of Tzfas’ preeminence as a Torah center. His work, *Beis Elokim*, explores three *machshavah* areas: prayer, *teshuvah*, and foundations of Judaism (e.g., Rambam’s Thirteen articles of Jewish belief).

5. **Excerpts and explanations:** The table below describes a four-part format, including the use of icons for identifying each part.

Part	Icon	Contents	Sample excerpt
One	①, ②	Numbered excerpt and its descriptive title	<p>(1) קריבה / Drawing close to Hashem</p> <p>והרצון במלת "קריבה," הוא, היות כוונת השב בתשובה להתקרב אל בוראו – שנתרחק ממנו בעברו על דבריו - ולא להנצל מן העונש על מה שעבר; כי אם הכוונה היה לכך, אינו מתקרב להשם.</p>
Two	①	Excerpt summary	<p>A sinner should engage in the teshuvah process because of a desire to draw close to Hashem from the distance caused by sin, rather than [just] to gain pardon for liability for Divine punishment resulting from sin. Teshuvah with the [sole] intent of seeking Divine pardon achieves no closeness to Hashem.</p> <p>See excerpt ④ for further explanation of the issue of a sinner’s motivation for teshuvah.</p>
Three	✂	Brief insights or additional information	<p>Beginning a renewed relationship with Hashem and its <i>Yamim Nora'im</i> application</p> <p>By focusing our <i>teshuvah</i> on drawing close to Hashem, we learn that <i>teshuvah</i> is part of a general, long-term process of renewing a relationship with Hashem, as opposed to the specific, more short-term objective of gaining Divine pardon.</p> <p>Applied to the <i>Yamim Nora'im</i> period, the fleeting <i>Aseres Yemai Teshuvah</i> is designated to renew a relationship with Hashem, which should remain throughout the year.</p>
Four	↓	A transition statement that connects excerpts	<p>The following two excerpts (① and ④) identify two consequences of sin that motivate <i>teshuvah</i> performance.</p>

- **Abridged presentation:** In consideration of time constraints and other factors that may restrict educators from presenting all topic excerpts, those excerpts that can be skipped without sacrificing the basic content are marked with a “scissor icon” adjacent to the excerpt number (e.g., ✂② – means that excerpt number two can be omitted if necessary).
- **Hebrew terms and their English renditions:** To assist educators in assuring that the Hebrew terms used in the presentation are understood by all audience participants, we have provided both a transliteration (in *Ashkenazic* pronunciation) and, in parenthesis, a suggested English rendition of selected Hebrew terms—e.g., *machshavah* (Jewish philosophy).
- **Index:** A topical index references excerpts and their page numbers.

Part II. Source Sheet

A source-sheet page contains only the Hebrew excerpts cited and their descriptive titles.

Example—Excerpt One:

① *Defining Teshuvah*

חקרנו על גדר התשובה, ומצאנוהו נכון ושלם, והיא: (1) קריבה (2) להשם (3) מריחוק (4) ההטא.

Source sheet download: A stand-alone source sheet can be downloaded from www.jiseducators.org. To download, choose the topic one title, “1. Defining *Teshuvah*” and then choose the PDF icon for the source sheet.

Presentation suggestion: The source sheet can be used as an audience handout, from which educators can read and discuss all or any selected portions of the excerpts.

Part III. Complete Hebrew Source Text

As mentioned above, topic presentations contain excerpted selections from full-length essays contained in *Beis Elokim*. Educators wishing to study the unabridged essays will find a complete Hebrew source text presentation, which specifies which essay portions have been excerpted in each topic presentation and which have been omitted.

Copyright Notice

All Mekoros Research Center productions are © 2006, Moshe Zauderer. *Duplicate copies may be made of only those pages that bear the following permission statement in the page footer—“Copying permitted as is.”* Those productions not bearing the permission statement can be purchased online from Jewish Interactive Studies. Otherwise, any form of reproduction of any portion or format is prohibited.

For more information about copyright restrictions and purchasing options, including modifying the productions for organizational use, go to www.jiseducators.org or contact JIS at office@jiseducators.org

Feedback

JIS appreciates your comments and suggestions on any portion of the presentations, using an available questionnaire or by sending an email to office@jiseducators.org.

Questionnaire submission options

- Online questionnaire: Go to www.jiseducators.org and select the questionnaire link on the left side of the page. Follow the instructions for completing and submitting the online questionnaire.
- Hard-copy questionnaire: A questionnaire is enclosed (see Page 18) or can be downloaded at www.jiseducators.org. Follow the questionnaire link to download the questionnaire (PDF format). The questionnaire can be submitted in two ways:
 - **Mail:**
Jewish Interactive Studies
PO Box 354
Merion Station, PA 19066 (USA)
 - **Fax:** (505) 212-1160 (USA)

JIS Mekoros Research Center

Topic One: Defining *Teshuvah*

Part I. Educators' Presentation

© 2006, Moshe Zauderer

Topic Titles and Highlights

Several alternate topic titles, as well as highlights that educators may wish to use in their presentations of the material are suggested.

Titles

- Putting the relationship into *teshuvah*
- Relating to *teshuvah*
- Relating to Hashem through *teshuvah*
- *Teshuvah*: Return to what?
- *Teshuvah*: More than saying "I'm sorry"

Highlights

- Changes in a person's relationship with Hashem following sin and *teshuvah*
- Causes of sin and how to avoid sin
- Consequences of sin
- Motivations for *teshuvah*
- Why Hashem accepts *teshuvah*

Schematic Diagram of the Presentation

The following table diagrams Mabit's approach to defining *teshuvah* from the perspective of changes in a person's moral state (row two), determining his corresponding relationship with Hashem (row three), and identifying characteristics of the changes in a person's relationship with Hashem before and after sin, and after doing *teshuvah* (rows five through seven).

Defining <i>Teshuvah</i>			
Moral State	Before Sin	After Sin	<i>Teshuvah</i>
Relationship to Hashem	Closeness to Hashem	Distance from Hashem	Closeness to Hashem
<i>Characteristics</i>			
Awareness of Hashem's Presence and Providence	Yes	No	Yes
זהירות ויראת חטא / Exercising care in moral behavior, and maintaining awareness of the possibility of sin	Yes	No	Yes
		Sin incurs Divine punishment and anger	<ul style="list-style-type: none"> • Motivation for <i>Teshuvah</i>—to restore a close relationship with Hashem • Hashem's acceptance of <i>teshuvah</i>—a result of Divine mercy, not Divine justice

Presentation Outline

Six numbered statements below outline the presentation following the order of the nine topic excerpts. Each excerpt is identified by a numbered circle—❶ through ❹. Statements list where the page number excerpt is found, along with a summary of the excerpt's main points.

Example: 4. *Closeness to Hashem* ❷ - Page 11 – means that statement number four relates to “Closeness to Hashem” which is discussed in excerpt ❷, which can be found on page eleven.

Note: A single excerpt may explain more than one statement, and conversely, a single statement may be explained by more than one excerpt.

1. Defining *Teshuvah* ❶ — page 8

Summary: *Teshuvah* restores a sinner to a close relationship with Hashem, leading him back from the distance that was created by sin. This definition focuses on changes in a person's relationship with Hashem following sin and, then, following *teshuvah*.

2. Motivation for *teshuvah*: to restore a close relationship with Hashem ❷,❹; Sin incurs Divine punishment and anger ❸ — page 8

Summary:

Excerpt ❸: Sin causes two adverse consequences—Divine punishment and Divine anger.

Excerpts ❷,❹: Of these two consequences, a sinner's *primary* motivation for *teshuvah* must be to remove Divine anger and thus to return to a close relationship with Hashem—rather than merely to free himself from liability for punishment.

3. Hashem's acceptance of *teshuvah*—a result of Divine mercy, not Divine justice ❺,❻ — page 10

Summary: Hashem's acceptance of *teshuvah* depends on Divine mercy, not on Divine justice. Justice would deny pardon to someone who violates laws to which he had originally committed himself to adhere. Mercy forgives sin because the yoke of Torah mitzvos makes sin unavoidable.

4. Closeness to Hashem ❽ — page 11

Summary: Hashem's Mercy expresses itself in accepting a sinner's desire to restore the close relationship that had existed between the sinner and Hashem prior to sin. Following *teshuvah*, Divine anger is erased completely.

5. Distance from Hashem ❾; Awareness of Hashem's Presence and Providence; זְהִירוּת וִירָאָה חָטָא / Exercising care in moral behavior and maintaining consciousness of the possibility of sin ❿ — page 11

Summary: Sin derives from a lack of awareness of Hashem's Presence and Providence in the world. In contrast, *teshuvah* derives from a sinner's awareness of Hashem's universal Presence and from his awareness that his actions and thoughts are revealed to Hashem. This results in a newfound commitment to observe Hashem's mitzvos.

6. Awareness of Hashem's Presence and Providence; זְהִירוּת וִירָאָה חָטָא / Exercising care in moral behavior and maintaining consciousness of the possibility of sin ⓫ — page 12

Summary: A Torah-based lifestyle demands that one exercise care and that one feel conscious fear of the possibility of sin before undertaking any action, in order to determine whether it is permissible. To act without first assessing the permissibility of an action demonstrates negligence in the demands of a Torah-based lifestyle. Therefore, even unintentional sin is liable for punishment and requires *teshuvah*.

Teshuvah definition summary: Mabit defines *teshuvah* as a sinner's return to pre-sin closeness to the Merciful Hashem from the distance caused even by unintentional sins.

The relationship between the above six numbered statements and the schematic diagram is shown in the table below. Table cells list the numbered statement, followed by the excerpt number/s (inside circles) that discuss the statement.

Note: Two numbered statements may discuss the same issue—e.g., as shown below, a person’s moral state following sin (“After Sin”) is discussed in numbered statements 2 and 5.

1. Defining <i>Teshuvah</i> ❶			
Moral State	4. Before Sin	2.5. After Sin	2.4. <i>Teshuvah</i>
Relationship to Hashem	4. Closeness to Hashem ❷	5. Distance from Hashem ❸	4. Closeness to Hashem ❷
<i>Characteristics</i>			
5.6. Awareness of Hashem’s Presence and Providence	6. Yes	5. No ❸	5.6. Yes ❸, ❹
5.6. זהירות ויראת חטא / Exercising care in moral behavior and maintaining consciousness of the possibility of sin	6. Yes ❹	5. No ❸	6. Yes ❹
		2. Sin incurs Divine punishment and anger ❹	2. Motivation for <i>teshuvah</i> : to restore a close relationship with Hashem ❷, ❹ 3. Hashem’s acceptance of <i>teshuvah</i> —a result of Divine mercy, not Divine justice ❺, ❻

Presentation Suggestions:

- **Visual presentations:** Educators planning on a visual display of all or selected portions of the presentation, using the schematic diagram, can first draw a blank table (for the full presentation, 7 rows by 4 columns) and then fill-in the cells of the table with the appropriate text as they teach the numbered statements.
- **Piecemeal presentations:** The numbered statements can be presented over the course of several short presentations, or as stand-alone presentations that focus on only a few points from the full-length presentation.
- **Text-based presentations:** The format lends itself well to a text-based delivery, with the educator reading the Hebrew excerpt and the audience following along using the source sheet—located on page 14. Educators may choose to read only portions of the excerpts and summarize the remaining excerpted portions verbally.

Source Excerpts and Explanations

Defining *Teshuvah*

① חקרנו על גדר התשובה, ומצאנוהו נכון ושלם, והיא: (1) קריבה (2) להשם (3) מריחוק (4) החטא.

① *Teshuvah* can be defined through four [Hebrew] terms.

Term Number	English rendition	Hebrew term
(1)	Drawing close	קריבה
(2)	to Hashem	להשם
(3)	from the distance	מריחוק
(4)	caused by sin	החטא

☀️ **The relationship focus of *teshuvah***
This definition of *teshuvah* focuses on changes in a sinner's relationship with Hashem following sin and then, following *teshuvah*. Mabit will identify factors that affect a person's closeness to and distance from Hashem.

↓ Mabit begins with defining the first term of his definition of *teshuvah*.

(1) קריבה / Drawing close to Hashem

② והרצון במלת "קריבה", הוא, היות כוונת השב בתשובה להתקרב אל בוראו – שנתרחק ממנו בעברו על דבריו - ולא להנצל מן העונש על מה שעבר; כי אם הכוונה היה לכך, אינו מתקרב להשם.

① A sinner should engage in the *teshuvah* process because of a desire to draw close to Hashem from the distance caused by sin, rather than [just] to gain pardon for liability for Divine punishment resulting from sin. *Teshuvah* with the [sole] intent of seeking Divine pardon achieves no closeness to Hashem.
See excerpt ④ for further explanation of the issue of a sinner's motivation for *teshuvah*.

☀️ **Beginning a renewed relationship with Hashem and its *Yamim Nora'im* application**
By focusing our *teshuvah* on drawing close to Hashem, we learn that *teshuvah* is intended to achieve a comprehensive objective of renewing a relationship with Hashem, as opposed to the limited objective of gaining Divine pardon.
Applied to the *Yamim Nora'im* period, the fleeting *Aseres Yemai Teshuvah* is designated for renewing a relationship with Hashem, which should remain throughout the year.

↓ The following two excerpts (③ and ④) identify two adverse consequences of sin that motivate *teshuvah*.

Sin consequences: Divine punishment and anger

③ כי החוטא שתים רעות עשה:

- רעה לעצמו שיענישוהו האל יתברך,
- ורעה גדולה מזו, שהכעיס את בוראו במה שעבר על צויו,

כי מלך בשר ודם כועס ומצטער על מי שעובר על דבריו, גם כי לא יעניש אותו בהיותו בנו או אוהבו

① Sin causes two adverse consequences:

- **Divine Punishment:** Hashem will punish a sinner for violating His Will.
- **Divine Anger:** Hashem is angered at a sinner's violation of His Will. This is analogous to a father or beloved friend who is angered at his son's or friend's disregard for his desire. Even if the father/friend would not punish his son/friend, he would still be upset at the son's/friend's violation of his will.

☀ Anthropomorphism: the concept of Divine anger

Question: What is the meaning of Hashem's anger toward a sinner, as well as various other emotional and physical states ascribed to Hashem?

Answer: Classical sources (e.g., *Emunos Vedayos* [2:10], by Rabbeinu Sa'adiah Gaon; *Chovos Halevovos* [*Sha'ar Hayichud*, Ch. 10], by Rabbeinu Bachyai ibn Pekudah) explain that we must distinguish between understanding Hashem's Essence, and understanding Hashem's relationship to Creation.

Regarding Hashem's Essence, Hashem has informed us unequivocally that any manifestations of His Presence on earth or in the heavens – whether physical or spiritual, such as was witnessed at Mount Sinai – have never depicted or revealed any aspect of Hashem's Essence. Hashem is completely unfathomable to mankind, as the prophet Yeshayahu stated: *To whom will you then liken Hashem? To what likeness will you compare Him?* (Yeshayahu 40:18)

However, regarding Hashem's relationship to Creation, Hashem describes Himself and His relationship with creation in human terms, thus providing a backdrop and a reference point to help us build our relationship with Him. The anthropomorphic terminology allows us to understand certain specific, limited aspects of Hashem's relationship with Creation in terms of phenomena that we experience in our own lives. *Chazal* classify this as one method of conveying abstract concepts on a level that is comprehensible to human beings: "The Torah speaks in the language-references of human beings."

One example of anthropomorphism: That which Hashem has commanded man to do is termed "beloved" to Him, while that which Hashem has enjoined man not to do is referred to as "hated."

Divine "anger" is an expression of Hashem's distant relationship with a sinner, which results in such consequences as Divine punishment.

⇓ Having identified two adverse consequences of sin—Divine punishment and Divine anger - Mabit will explain how they affect *teshuvah*.

How to draw close to Hashem

4

ואם כן, השב בתשובה צריך לתקן את אשר עוות בשמים הרעות, ויותר מהמה במה שהכעיס את בוראו, שירצה אותו ויתקרב אליו בתשובה, וכל עוד שלא היתה כוונתו לרצותו על מה שהכעיסו, אינה נקראת תשובה, כיון שלא שב למה שהיה קודם החטא, שלא היה כועס עליו האל ית', ואינו קרוב אליו וענין ההקרבה הוא שישים אל לבו כי גם שלא היה מענישו האל יתברך על חטאו, לא היה רוצה לחטוא שלא לעבור על מצות בורא עולם, וישאל ממנו מחילה, וירצה אותו בדברים

① **Teshuvah focus:** In seeking to correct the two adverse consequences of sin, a sinner's *primary* intent in *teshuvah* must be to pacify Hashem's anger, in order to return to his pre-sin close relationship with Hashem. Omitting this intent disqualifies one's *teshuvah*.

Achieving closeness to Hashem: To achieve the primary objective of *teshuvah*, a sinner should contemplate that even if Hashem would not to punish him for his sins, he still would not want to violate Hashem's Will. We ask forgiveness from Hashem and express our desire to be close to Him.

☀ Dual function of *teshuvah*

Mabit's explanation of *teshuvah* does not preclude including other motives for *teshuvah*, such as seeking Divine pardon, so long as one's *primary* intent in *teshuvah* is to restore one's pre-sin relationship with Hashem. The prayers that beseech Hashem not to punish us for our sins prove that it is permitted to do *teshuvah* with the intent of gaining Divine pardon as well.

☀ Distinguishing between the means and ends of the *teshuvah* process

Teshuvah is commonly associated with its two essential² components: remorse over past sin (חרטה על העבר), and a commitment to renounce future sin (קבלה על העתיד). In Topic Two of this presentation, we will explore these two components of *teshuvah*. Here, Mabit views these essential components as *means* for achieving the *teshuvah* objective stated here: to restore a wholesome, pre-sin relationship with Hashem.

⇓ Mabit will define the second term of his *teshuvah* definition.

² *Rambam (Hilchos Teshuvah, 1:1 and 2:2)* codifies the requirement for verbalizing these two components in order to fulfill the mitzvah of doing *teshuvah*.

(2) להשם / to Hashem

5

ומלת "להשם", מורה על כי האל יתברך, בחסד וברחמים הוא מקבל תשובת השבים בשמו הגדול, שהוא מדת רחמים, כי במדת הדין לא היה מקבל לשבים.

① Hashem employs His attribute of mercy (expressed by His Name, י-ה-ו-ה) to accept *teshuvah*, rather than His attribute of justice (expressed by His Name אל-הים), which would reject His acceptance of *teshuvah*.

☀ Why does Hashem's acceptance of *teshuvah* require Divine Mercy?

One answer:

In *Sha'ar Hateshuvah*, chapter 14, Mabit explains that logic does not dictate that *verbal teshuvah* should suffice to correct the adverse effects of sin (i.e., *teshuvah* is fulfilled by making verbal statements of remorse over past sin and a commitment to renounce sinful behavior). Rather, justice should require that a sinner undergo punishment commensurate to the evil that he committed. That Hashem is willing to accept verbal *teshuvah* is a remarkable demonstration of Divine Mercy toward man.

In the following excerpt, Mabit provides another answer to this question.

↓ Mabit will explain why Divine justice would reject *teshuvah*, and Divine Mercy accepts it.

Why justice would reject *teshuvah*, and mercy accepts it

6

כי השכל ישפוט כי מי שיעבור על צווי האל יתברך, לא יועיל לו התשובה, אלא שימות על חטאו, קל וחומר ממלך בשר ודם... מי שיעבור על מה שצוהו המלך חייב, כי מקודם הודה בצווי, ואחר כך עבר על דבריו, אפילו הכי, כיון שעבר על דברי המלך יומת,

כל שכן מי שיעבור על דברי הקב"ה, שהוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, שחייב מיתה כפי מה שגוזר השכל, אלא שהאל יתברך בשמו הגדול והנורא יעד לקבל השבים בתשובה לפניו, ... מצד רחמנותו ... כי האזהרות רבות בתורה, ואי אפשר לאדם מבלי חטא, ... ואם היה החוטא נענש מיתה, אין מי שימלט ממנה.

① Logic dictates that a [willful or negligent] violator of a royal edict should not be pardoned, since the violator had originally accepted to abide by the king's decrees; how much more should a [willful or negligent] sinner against the Will of the King of Kings be denied Divine pardon.

Why then does Hashem accept *teshuvah*?

Accepting *teshuvah* is a function of Divine mercy—not of Divine justice. Hashem is merciful to a sinner because the multitude of Torah mitzvos makes sin impossible to avoid.

☀ Issue one: The eternal *Bris* of Torah observance

Question: On what basis is our ancestors' original acceptance of Torah binding on later generations?

Answer: The Torah (Devarim 29:13-14) outlines the obligation to observe Torah mitzvos for all generations of Jewish people, which derives from the *Bris of Arvos Moav*. Rabbeinu Bachyai (Torah commentary, *ibid.*) provides two explanations for the obligation of all future generations to observe mitzvos:

- The relationship between parents and children is analogous to the relationship between tree roots and their branches. Just as the current existence, form and strength of the roots shape the future growth of their branches, so too did the [parental] generation of the *Bris of Arvos Moav* obligate all their descendents to keep the mitzvos to which that earlier generation committed itself.
- *Chazal* (*Midrash Tanchuma, Netzavim* 3) teach that all souls that would descend to the world throughout history were present at the *Bris of Arvos Moav*; only their bodies remained to be formed in their respective generations. Thus, the Torah obligation of all generations resulted from that universal presence of all souls at the *Bris of Arvos Moav*.

☀ Issue two: The Jewish people, the yoke of Torah mitzvos, and *Teshuvah*

In *Sha'ar Hateshuvah*, chapter 14, Mabit explains further the relationship between Hashem's acceptance of *teshuvah* and the yoke of Torah mitzvos. Although *teshuvah* is available to all of mankind, Hashem established *teshuvah* specifically for the purpose of allowing the Jewish People to exist under the yoke of the 613 Torah mitzvos, which cannot be observed without [occasional] sin. Thus, Jewish survival depends on Hashem's ongoing merciful acceptance of *teshuvah*.

↓ Mabit explores one application of Divine mercy that accepts *teshuvah*.

Applying Divine Mercy: *Teshuvah* restores pre-sin relationship with Hashem

בשלב עשרה מדות הראשונות "השם, השם, ודרשו ז"ל (ראש השנה י"ז) "אני הוא קודם שיחטא אדם, ואני הוא לאחר שיחטא וישוב."

7

אפשר לפרש... כי מי ששב בתשובה על חטאתיו, השם יתברך מעביר עליהם והיו כלא היו, ומתרצה אליו כאלו לא חטא מעולם, כי היה מספיק כשיעבור על חטאתיו ולא יענישהו עליהם במדת רחמים שלו, אבל לא יהיה מהעומדים לפניו ומרוצים אצלו כבתחלה, לזה אמר, "אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא וישוב."

① *Chazal* (Talmud, *Rosh Hashanah* 17b) define the first two of the Thirteen Attributes of Divine Mercy (Shemos 34:6-7) as Hashem's unchanging, merciful relationship with a person prior to his sinning (First attribute) and after sinning and doing *teshuvah* (Second attribute).

Mabit explains that the second attribute is equated with the first attribute. Just as someone who has never sinned basks in a wholesome relationship with Hashem (the First attribute), so too does someone who has sinned and done *teshuvah* bask in the same wholesome relationship with Hashem (the Second attribute), as though he had never sinned. Hashem mercifully restores a *ba'al teshuvah* to his pre-sin, wholesome relationship with Him.

Restoration and punishment

The post-*teshuvah* restoration of a wholesome relationship with Hashem does not necessarily entail freedom from suffering. Based on *Chazal*, Mabit (chapter two) explains that for certain severe sins, *teshuvah*-acceptance requires *kapparah* (cleansing from the evil effects of sin) through punishment.

This issue will be discussed at greater length in Topic Three of this presentation.

Mabit will define the third term of his *teshuvah* definition.

(3) מריחוק / from the distance {caused by sin}

ומלת "מריחוק", מורה על היות החוטא מרוחק מהאל יתברך כל זמן שלא שב בתשובה.

כי מי שעומד לפני מלך בשר ודם, אינו עובר על דבריו בעמדו לפניו, אלא אחר שהולך מלפניו.

והאל יתברך מלא כל הארץ כבודו, ומצד שאין אנו משיגים את כבודו אנו חוטאים, כאילו לא היתה השכינה בארץ, והוא כאילו אנו מתרחקים מכבוד שכינתו, שאין אנו משגיחים בשעת החטא היות שכינתו והשגחתו בינינו בעורון השכל בשעת החטא.

וכשהוא שב וניחם על מה שעשה, נותן אל לבו כי הוא לפני האל יתברך בהיות כל הארץ מלאה מכבודו, ויבוש ממה שחטא, ובוזה נתקרב אליו במחשבתו, שידע שהאל קרוב אליו, ושב ממה שעשה, ועושה רצונו, בהשיגו כי הוא עומד לפניו ויודע מצפוניו

8

① **Sin is lack of conscious awareness of Hashem:** A sinner is distant from Hashem. This is because sin derives from a lack of awareness of the *Shechinah* (Hashem's Presence in the world) and of *hashgachah* (Hashem's Providential involvement in human affairs).

Analogy and application: A citizen would not willfully violate a royal edict while standing in the king's presence; he would first leave the king's presence, so that the king would not know of his offense. Similarly, sin against Hashem's Will occurs when one distances oneself intellectually from Hashem, by ignoring or forgetting Hashem's Presence and Providence.

***Teshuvah* is conscious awareness of Hashem:** In contrast, *teshuvah* derives from a sinner's awareness of Hashem's universal Presence. This awareness generates shame over his previous lack of conscious awareness of Hashem's Presence, which led him to sin. This shame in turn draws him close to Hashem, to a newfound commitment to doing Hashem's Will, stemming from awareness that all his actions and thoughts are revealed to Hashem.

Teshuvah is a process

Teshuvah is not a single act of return to Hashem. Rather, it is a series of changes in the mindset of a sinner-turned-*ba'al teshuvah*. The process begins with a realization of previous lack of conscious awareness of Hashem's Presence in one's life, and leads to increasing levels of awareness of Hashem's Presence and commitment to adhering to Hashem's Will.

↓ Mabit concludes by defining the fourth term of his *teshuvah* definition.

(4) החטא / caused even by inadvertent sin

ומלת "החטא", הוא מורה על כי גם בחטא שהוא בשוגג צריך החוטא תשובה ומדת רחמים לשיתכפר, כי אם היה זהיר בעבודת האל, והיה ירא מלעבור על דבריו, לא היה נכשל בחטא, אבל כיון שהסיה מדעתו מצות האל, נכשל בעבירה בלי מתכוין... כי היה ראוי שידע קודם שיעשה מה שעשה, שהיה פועל רשות, ולא היה בו שמץ איסור, ולכך אם לא היה מצד מדת הרחמים, היה ראוי להיותו נענש על מה שחטא בשוגג, כי הוא קרוב למזיד, בהיות עולה בידו ללמוד ולדעת את האסור ואת המותר

① *Teshuvah* is required not only for intentional sins (מזיד), but also for unintentional sins (שוגג).

Requirements for avoiding sin: *Avodas Hashem* (Torah-based lifestyle) demands exercising care (זהירות) and a conscious fear of the possibility of sin (יראת חטא) before taking any action, in order to determine its permissibility. In order to make such an assessment, one must first study and know what behaviors are permitted and what prohibited by the Torah.

Responsibility for unintentional sin: To act without first assessing the permissibility of an action demonstrates negligence (קרוב למזיד) in the aforementioned demands of a Torah-based lifestyle. Therefore, even unintentional sin is liable for punishment and requires *teshuvah*.

☀ Applied causes of sin

Excerpt ③ focused on sin and *teshuvah* as a lack of conscious awareness of the *Shechinah* and of *hashgachah* in one's life. In this excerpt, Mabit translates this focus into practical behavior: knowledge of mitzvos and assessment of one's actions. A wholesome relationship with Hashem involves not only recognition of Hashem's Presence in one's life, but also knowledge of Hashem's Will and gauging one's moral behavior accordingly.

Teshuvah definition summary: Mabit defines *teshuvah* as a sinner's return to pre-sin closeness to the Merciful Hashem from the distance caused even by unintentional sins.

Index

Legend

The subject statements are followed by the excerpt number/s (❶,❷,❸, etc.) and afterward by the page number of the excerpt.

Example: *Teshuvah* > *Definition* ❶, 7 means that the subject of defining *teshuvah* is found in excerpt ❶, which is located on page 7.

Avodas Hashem (Torah-based lifestyle)

Requirements ❹, 12

Hashem

Anthropomorphism, 9

Mercy

First two attributes of the Thirteen Attributes of Mercy ❷, 11

Relationship between Hashem's mercy and justice ❺, 10

Relationship to sinner

After *teshuvah* ❷, 11

Before sin ❷, 11

Mitzvos

Intergenerational obligation ❻, 10

Yoke ❻, 10

Sin

Avoidance, 12

Causes

Lack of awareness of Hashem's Presence ❸, 11

Torah ignorance ❹, 12

Consequences

Divine anger ❸, 8

Divine punishment ❸, 8

Fear of sin ❹, 12

Inadvertent (שוגג) ❹, 12

Unavoidable ❻, 10

Teshuvah

Acceptance. *See* Hashem>Relationship between Hashem's mercy and justice

Definition ❶, 8

Motivations

Draw close to Hashem ❷❹❸, 8, 9, 11

Pardon from punishment liability ❷, 8

Specifically for Jewish people ❻, 10

Topic One: Defining *Teshuvah*

Part II. Source Sheet

© 2006, Moshe Zauderer

1 Defining *Teshuvah*

חקרנו על גדר התשובה, ומצאנוהו נכון ושלם, והיא: (1) קריבה
(2) להשם (3) מריחוק (4) החטא.

2 (1) קריבה / Drawing close to Hashem

והרצון במלת "קריבה", הוא, היות כוונת השב בתשובה להתקרב אל בוראו – שנתרחק ממנו בעברו על דבריו - ולא להנצל מן העונש על מה שעבר; כי אם הכוונה היה לכך, אינו מתקרב להשם.

3 Sin consequences: Divine punishment and anger

כי החוטא שתיים רעות עשה

רעה לעצמו שיענישהו האל יתברך,

ורעה גדולה מזו, שהכעיס את בוראו במה שעבר על צויו, כי מלך בשר ודם כועס ומצטער על מי שעובר על דבריו, גם כי לא יעניש אותו בהיותו בנו או אוהבו

4 How to draw close to Hashem

ואם כן, השב בתשובה צריך לתקן את אשר עוות בשתיים הרעות, ויותר מהמה במה שהכעיס את בוראו, שירצה אותו ויתקרב אליו בתשובה, וכל עוד שלא היתה כוונתו לרצותו על מה שהכעיסו, אינה נקראת תשובה, כיון שלא שב למה שהיה קודם החטא, שלא היה כועס עליו האל ית', ואינו קרוב אליו

וענין ההקרבה הוא שישים אל לבו כי גם שלא היה מענישו האל יתברך על חטאו, לא היה רוצה לחטאו שלא לעבור על מצות בוראו עולם, וישאל ממנו מחילה, וירצה אותו בדברים

5 (2) להשם / to Hashem

ומלת "להשם", מורה על כי האל יתברך, בחסד וברחמים הוא מקבל תשובת השבים בשמו הגדול, שהוא מדת רחמים, כי במדת הדין לא היה מקבל לשבים.

6 Why justice would reject *teshuvah*, and mercy accepts it

כי השכל ישפוט כי מי שיעבור על צויו האל יתברך, לא יועיל לו התשובה, אלא שימות על חטאו, קל וחומר ממלך בשר ודם... מי שיעבור על מה שצוהו המלך חייב, כי מקודם הודה בצויו, ואחר כך, אפילו הכי, כיון שעבר על דברי המלך יומת עבר על דבריו,

כל שכן מי שיעבור על דברי הקב"ה, שהוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, שחייב מיתה כפי מה שגזר השכל, אלא שהאל יתברך בשמו הגדול והנורא יעד לקבל השבים בתשובה לפניו, ... מצד רחמנותו... כי האזהרות רבות בתורה, ואי אפשר לאדם מבלי חטא, ... ואם היה החוטא נענש מיתה, אין מי שימלט ממנה.

7 Applying Divine Mercy: *Teshuvah* restores pre-sin relationship with Hashem

בשלוש עשרה מדות הראשונות "השם, השם, ודרשו ז"ל (ראש השנה י"ז) "אני הוא קודם שיחטא אדם, ואני הוא לאחר שיחטא וישוב."

אפשר לפרש... כי מי ששב בתשובה על חטאיו, השם יתברך מעביר עליהם והיו כלא היו, ומתרצה אליו כאלו לא חטא מעולם, כי היה מספיק כשיעבור על חטאיו ולא יענישהו עליהם במדת רחמים שלו, אבל לא יהיה מהעומדים לפניו ומרוצים אצלו כבתחלה, לזה אמר, "אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא וישוב."

8 (3) מריחוק / from the distance {caused by sin}

ומלת "מריחוק", מורה על היות החוטא מרוחק מהאל יתברך כל זמן שלא שב בתשובה.

כי מי שעומד לפני מלך בשר ודם, אינו עובר על דבריו בעמדו לפניו, אלא אחר שהולך מלפניו.

והאל יתברך מלא כל הארץ כבודו, ומצד שאין אנו משיגים את כבודו אנו חוטאים, כאילו לא היתה השכינה בארץ, והוא כאילו אנו מתרחקים מכבוד שכינתו, שאין אנו משיגים בשעת החטא היות שכינתו והשגחתו בינינו בעורון השכל בשעת החטא.

וכשהוא שב וניחם על מה שעשה, נותן אל לבו כי הוא לפני האל יתברך בהיות כל הארץ מלאה מכבודו, ויבוש ממה שחטא, ובוזה נתקרב אליו במחשבתו, שידע שהאל קרוב אליו, ושב ממה שעשה, ועושה רצונו, בהשיגו כי הוא עומד לפניו ויודע מצפוניו

9 (4) החטא / caused even by inadvertent sin

ומלת "החטא", הוא מורה על כי גם בחטא שהוא בשוגג צריך החוטא תשובה ומדת רחמים לשיתכפר,

כי אם היה זהיר בעבודת האל, והיה ירא מלעבור על דבריו, לא היה נכשל בחטא, אבל כיון שהסיה מדעתו מצות האל, נכשל בעבירה בלי מתכוין... כי היה ראוי שידע קודם שיעשה מה שעשה, שהיה פועל רשות, ולא היה בו שמץ איסור, ולכך אם לא היה מצד מדת הרחמים, היה ראוי להיותו נענש על מה שחטא בשוגג, כי הוא קרוב למזיד, בהיות עולה בידו ללמוד ולדעת את האסור ואת המותר

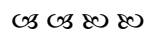
JIS Mekoros Research Center

Topic One: Defining *Teshuvah*

Part III. Complete Hebrew Source Text

Below is the complete text of chapter one of *Beis Elokim, Sha'ar Hateshuvah*, from which excerpts have been cited in the Topic One presentation. Readers can identify excerpted portions as follows:

1. The Hebrew text is divided according to the nine topic excerpts and their descriptive titles (Note: these titles refer only to the excerpted text in Topic One, not to the omitted text)
2. The larger text (David font—i.e., ג, ב, א) shows the excerpted texts, while the smaller text (Miriam font—i.e., ג, ב, א) shows omitted text

Beis Elokim, Sha'ar Hateshuvah, Chapter One

❶ Defining *Teshuvah*

חקרנו על גדר התשובה ומצאנוהו נכון ושלם והיא, קריבה להשם, מריחוק החטא:

❷ (1) קריבה / Drawing close to Hashem

והרצון במלת קריבה הוא, היות כוונת השב בתשובה להתקרב אל בוראו שנתרחק ממנו בעברו על דבריו, ולא להנצל מן העונש על מה שעבר; כי אם הכוונה היה לכך, אינו מתקרב להשם

❸ Sin consequences: Divine punishment and anger

כי החוטא שתיים רעות עשה :

1. רעה לעצמו שיענישהו האל יתברך ,

2. ורעה גדולה מזו שהכעיס את בוראו במה שעבר על צויו ,

כי מלך בשר ודם כועס ומצטער על מי שעובר על דבריו, גם כי לא יעניש אותו בהיותו בנו או אוהבו,

❹ How to draw close to Hashem

ואם כן, השב בתשובה צריך לתקן את אשר עוות בשתיים הרעות, ויותר מהמה במה שהכעיס את בוראו, שירצה אותו ויתקרב אליו בתשובה, וכל עוד שלא היתה כוונתו לרצותו על מה שהכעיסו, אינה נקראת תשובה, כיון שלא שב למה שהיה קודם החטא, שלא היה כועס עליו האל ית', ואינו קרוב אליו,

כי כמו שהקרן מכפר על העבירות הידועות לו ובו מתקרב אליו, כמו כן התשובה שהיא מכפרת על העונות צריך שתהיה תשובה שלימה שיתקרב אליו כמו בקרבן:

וענין ההקרבה הוא שישים אל לבו כי גם שלא היה מענישו האל יתברך על חטאו, לא היה רוצה לחטוא שלא לעבור על מצות בורא עולם, וישאל ממנו מחילה, וירצה אותו בדברים, כמו שנאמר (הושע י"ד) קחו עמכם דברים ושובו אל ה',

כלומר תשובתכם תהיה מכוונת לרצות את ה', לא על שלא יענישכם על חטאתכם, אלא להתקרב אליו כנזכר ,

כי החוטא נקרא "רחוק", ובשובו, נעשה "קרוב", כדכתיב (ישעיה נ"ז) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו, הורה בכאן על ההתעוררות ועל הסיוע שמסייע האל יתברך לשב בתשובה כמאמרם ז"ל (יומא ל"ח) בא ליטהר מסייעין אותו, כי מי שבא לטהר עצמו נראה שהיה טמא, ובא לטהר עצמו מחטאותיו, והאל יתברך מסייעו לשוב:

וענין הסיוע הוא להכין לבו ודרך פעמיו לשיתחרט על מה שעשה, וישוב בתשובה שלימה לפניו, במה שהוא מתעורר מהאל יתברך בפרוש עליו סוכת שלומו בהכין לבו וצעדיו לשוב כנזכר ,

ואחר ששב, חזר האל יתברך ונותן לו שלום במה שנתקרב אליו בחרטתו על חטאותיו, ובמעשיו הטובים .

וזהו שאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב, מעיקרא "לרחוק", והדר "לקרוב", בתחלת תשובתו ואחריה כנזכר, כי מתחלת תשובת האדם בהרהור לבו, האל יתברך פורש עליו סוכת שלומו, והוא ההתעוררות על התשובה, והגנתו עליו מן היסורין או המקרים הרעים המעוותים לבא עליו מצד חטאותיו, ואחר שהתודה בפיו ובשפתיו, והטיב צעדיו ודרכיו ושלמות טהרתו וכפרתו, ולא יאונה לו כל און, וזהו ענין השלום שיושב בהשקט ובשלוה בלי אימה ופחד מעונש החטאים כיון שכבר נתכפרו:

ואם כן כוונת השב בתשובה צריכה שתהא להתקרב לה' ולרצותו על מה שעבר דברו, ולא על העונש המעוות לבא עליו,

כי בשוּבו בלב נשבר ונדכה לפניו סוף העונש להסתלק, ולא יענש אחרי שוּבו, וכמו שאמר הנביא ע"ה (הושע ו') לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו, ירצה שיהיה תחלת ההתעוררות בתשובה מכוונת לאל ית' לרצותו על מה שעבר על דברו,

וזהו הנרמז באמר לכו ונשובה אל ה', כי מצד העונש אין ראוי שתהיה ירא, ושתהיה תשובתך לשתהיה נצול מהעונש, כי כיון שאתה תשוב מצד מה שהכעסת אותו במה שעברת על דברו ונתקרבת אליו בדברים כנוכח הוא ירפא ויחבש מכותיך, ואין צריך שתהיה כונתך לזה, ורמז באמר כי הוא טרף מה שמסתתר הש"י מהאדם החוטא בעודו חוטא, ולד"א לכו ונשובה אל ה', כי גם שטרף והכה אותך בהיותך נסתר ממנו כשהיית חוטא, עתה ששבת אליו והנך לפניו ירפא ויחבש מכותיך שהכה לך בהיותך נסתר ממנו וזהו הנרצה במלת הוא שהוא כנוי על הנסתת:

5 (2) / להשם to Hashem

ומלת "להשם", מורה על כי האל יתברך, בחסד וברחמים הוא מקבל תשובת השבים בשמו הגדול שהוא מדת רחמים, כי במדת הדין לא היה מקבל לשבים,

6 Why justice would reject *teshuvah*, and mercy accepts it

כי השכל ישפוט כי מי שיעבור על צווי האל יתברך, לא יועיל לו התשובה, אלא שימות על חטאו, קל וחומר ממלך בשר ודם שכתוב בו כל אשר ימרה את פיך וגו' יומת, הרצון בו כל אשר ימרה את פיך מתחלת צאת הדיבור מפיו הוא ממרא עליו ואינו רוצה לעשותו, כמו זקן הממרה ע"פ ב"ד מתחלת הוראתם, ואמר לכל אשר תצונו, לומר כי גם מי שיעבור על מה שצוהו המלך חייב, כי מקודם הודה בצווי ואחר כך עבר על דבריו, אפ"ה כיון שעבר על דברי המלך יומת, כל שכן מי שיעבור על דברי הקב"ה שהוא מלך מלכי המלכים הקב"ה שחייב מיתה כפי מה שגזור השכל,

אלא שהאל יתברך בשמו הגדול והנורא יעד לקבל השבים בתשובה לפניו, כדכתיב ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו וגו' כי אל רחום ה' אלקיך לא ירפך ולא ישחיתך וגו', מצד רחמנותו לא ירפה אותך ולא ישחיתך כפי מה שהיה גזור השכל, כי האזהרות רבות בתורה, ואי אפשר לאדם מבלי חטא, כדכתיב (קהלת ז') אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואם היה החוטא נענש מיתה אין מי שימלט ממנה:

והנה בני נח כי אזהרותיהם מועטות שהם ז' מצות בני נח, נענשו על הקלה שבהם עונש מיתה, וכאמרם ז"ל בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה, מפני שיכולין להמלט שלא לעבור על אזהרות מועטות,

אבל ישראל שיש להם שס"ה מצות לא תעשה והנמשך מהם, לא יוכלו להיות נשמרים מבלי שיעברו על קצתם, ולכן הקדים להם האל יתברך רפואה למכתם והיא התשובה, ומזה הצד תשובת ישראל היא קרובה להתקבל, ומכמה פנים כמו שיתבאר בפרקים הבאים בעז"ה:

ובהיות קבלת התשובה מיוחסת לה' שהוא מדת רחמים, מצאנו בתורה שם ה' בענין התשובה, כדכתיב (דברים ל') ושבת עד ה' אלקיך וגו' כי אל רחום ה' אלקיך וגו', כי תשוב אל ה' אלקיך וגו', טובה ישראל עד ה' אלקיך וגו' קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ואומרו אלקיך ברוב המקומות רומז, כי מצד שהוא אלקיך והעמים עליך כמה אזהרות שלא תוכל לעמוד מבלי שתכשל בקצתן, לכך יעד שיקבל תשובתך בשמו הגדול שהוא מדת רחמים,

וזהו מה שרומז ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו, כלו' כי גם מצד רוב האזהרות הוא מקבל תשובתך עכ"ז לא תחזיק בעצמך לומר אחטא ואשוב כי אין מספיקין בידו לעשות תשובה (יומא פ"ה). ולזה אמר ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום, אחר שתשוב ותשמע בקולו ולא תחזור לחטא:

7 Applying Divine Mercy: *Teshuvah* restores pre-sin relationship with Hashem

וכן בי"ג מדות הראשונות השם השם, ודרשו ז"ל ("ר"ה י"ז") "אני הוא קודם שיחטא אדם, ואני הוא לאחר שיחטא וישוב."

ומה שצריך רחמים קודם שיחטא הוא משעה שהרהר וגמר בלבו לעשות העבירה ומשים לדרך פעמיו ומכין עצמו בפועל לעשותה, והוא ית' יודע מצפוניו ואינו מענישו באותה שעה, אם יקרה לו איזה מקרה רע מרחם עליו כאילו לא חשב לעשות אותה העבירה, גם כי גלוי לפניו שיעשה אותה העבירה שחושב לעשותה, כי מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, וכל עוד שלא חטא אינו מענישו, ואם כן גם זו מדת רחמים קודם שיחטא:

ואפשר עוד לפרש, אני הוא קודם שיחטא אדם כי מקודם שיחטא אדם מסכים האל יתברך להעביר חטאותיו כשישוב, על דרך משאז"ל (ב"ר פ' א') כי תשובה קדמה לעולם, כי מקודם בריאת עולם הסכים האל ית' לעבור על החטאים ששבו עליהם, כדכתיב (תהלים צ') בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ ותבל וגו' תשב אנוש עד דכא, שאם לא היה מסכים מקודם לקבל תשובת החוטאים, היה בריאת העולם לבטלה, כי לא ימלט אחד מן הברואים לחטוא, ולזה אמרו אני הוא קודם שיחטא, כי כמו שבריאת העולם היתה על קבלת התשובה מהשבים מאיזה אומה שתהיה כמו כן עתה נתרצה להם לישראל ע"י מרעה שתהיה, תשובתם מקובלת על כל חטאתם שיחטאו:

עוד אפשר לפרש, אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא וישוב, כי מי ששב בתשובה על חטאתיו השם יתברך מעביר עליהם והיו כלא היו, ומתרצה אליו כאלו לא חטא מעולם, כי היה מספיק כשיעבור על חטאותיו ולא יענישהו עליהם במדת רחמים שלו, אבל לא יהיה מהעומדים לפניו ומרוצים אצלו כבתחלה, לזה אמר אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא וישוב,

כי כמו שקודם שחטא האדם הוא מרוצה אצלי ועומד לפני, כמו כן אחר שיחטא כיון שעשה תשובה הוא לפני כבראשונה, וכמו שאמר הכתוב ארפא משובתם אוהבם נדבה, כי לא לבד הסתלקות העונש הוא שנהנים בתשובה אלא גם שיהיו מרוצים לפניו כבתחלה:

8 (3) / מריחוק {caused by sin} / מריחוק (3)

ומלת "מריחוק", מורה על היות החוטא מרוחק מהאל יתברך כל זמן שלא שב בתשובה. כי מי שעומד לפני מלך בשר ודם, אינו עובר על דבריו בעמדו לפניו, אלא אחר שהולך מלפניו, והאל יתברך מלא כל הארץ כבודו, ומצד שאין אנו משיגים את כבודו אנו חוטאים, כאילו לא היתה השכינה בארץ, והוא כאילו אנו מתרחקים מכבוד שכינתו, שאין אנו משיגים בשעת החטא היות שכינתו והשגחתו בינינו בעורון השכל בשעת החטא, וכאמרם ז"ל, (במד"ר פ' ט') "אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות". וכשהוא שב וניחם על מה שעשה, נותן אל לבו כי הוא לפני האל ית' בהיות כל הארץ מלאה מכבודו, ויבוש ממה שחטא, ובוזה נתקרב אליו במחשבתו, שידע שהאל קרוב אליו, ושב ממה שעשה ועושה רצונו בהשיגו כי הוא עומד לפניו ויודע מצפוניו, ועל דעת זה נקראו רחוק וקרוב החוטא והבעל תשובה, ולכך נאמר בענין התשובה לשון עד, ושבת עד ה' אלהיך, שובה ישראל עד ה' אלהיך, כלומר שוב ממקום שנתרחקת והיה קרוב אליו, כי בכח התשובה מתקרב האדם לאל יתברך מעט מעט עד שמגיע להשיג להיותו לפני כסא כבודו, וכמו שאמר (יומא פ"ו) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד דכתיב שובה ישראל עד ה' אלהיך:

9 (4) / החטא / caused even by inadvertent sin

ומלת "החטא", הוא מורה על כי גם בחטא שהוא בשוגג צריך החוטא תשובה ומדת רחמים לשיטכפר, כי אם היה זהיר בעבודת האל והיה ירא מלעבור על דבריו לא היה נכשל בחטא, אבל כיון שהסיח מדעתו מצות האל נכשל בעבירה בלי מתכוין, ולכך צריך חרטה ממה שהסיח דעתו בעבודת בוראו, ובוזה יחזור ויתקרב לעבודתו ויקבל האל יתברך תשובתו במדת הרחמים, כי מצד הדין היה ראוי שיענש על אשר לא היה זהיר וירא שלא יכשל בחטא, כי זו היא מעלת הירא חטא שהוא נזהר שלא יבא לידי חטא בשוגג מיראת החטא, כי אם הוא ירא חטא שירא מלעשות חטא אחד, אינו מעלה לא מאותם התלמידים של רבן יוחנן בן זכאי שיהיה ירא מלעשות החטא, אלא הכוונה הוא כי הוא ירא מן החטא, ולכך בדבר שיש בו חשש שמא יהא בו חטא אינו נוגע בו עד שיתברר שהוא היתר גמור, כי האל יתברך צונו בתורה מצות עשה ומצות לא תעשה לצוותנו על מה שנעשה ולהזהירנו ממה שנבדל ממנו; ומה שאינו מהמצות ומהעבירות הוא רשות, אם נרצה לעשותו הרשות בדינו, אלא שצריך שיהיה ברור וידוע שאינו מן העבירות, כי כמו שהמצוה והעבירות הן ידועות, כך מה שהוא רשות לעשותו צריך שיהא ברור שהוא מחלק שהוא רשות, שאם אינו ברור אפשר שהוא מהעבירות, ואין לו רשות לעשותו שום פועל עד שידע בודאי שהוא רשות לעשותו, שאינו מהדברים האסורים מן התורה, וכמו שהתנצל אבימלך באמרו (בראשית כ') הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא בתם לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת, כלומר היה ברור אצלי מדבריהם שהיה דבר היתר ולא דבר איסור, ומזה הצד החוטא בשוגג הוא ראוי לעונש, כי היה ראוי שידע קודם שיעשה מה שעשה, שהיה פועל רשות, ולא היה בו שמץ איסור, ולכך אם לא היה מצד מדת הרחמים היה ראוי להיותו נענש על מה שחטא בשוגג, כי הוא קרוב למזיד, בהיות עולה בידו ללמוד ולדעת את האסור ואת המותר, וכמו שאמר רבי יהודה במס' אבות (פ"ג) הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון, הכוונה כי יש שני מיני שגגות, במשל במלאכות שבת יש שגגת מלאכה וזדון שבת, ויש זדון מלאכה ושגגת שבת, ואמר התנא כי שגגת המלאכה והוא שגגת התלמוד הוא שעולה כמו זדון, ולכך צריך שיהא זהיר בתלמודו שלא ישכחנו, אבל שגגת השבת אינו שגגת תלמוד, כי כבר יודע הוא כל המלאכות האסורות בשבת, אלא ששכח שהיום שבת, והשכחה מצויה ולא היה בזדון, אבל מי שהוא שוגג במלאכה שלא למדה, או למדה ושכחה על ידי הסח דעת בלי מתכוין זהו קרוב למזיד

JIS Mekoros Research Center Questionnaire

© 2006, Moshe Zauderer

Dear Jewish Educator,

Jewish Interactive Studies appreciates your comments and suggestions that will help us produce educational materials that will meet educators' preferences. We have prepared a questionnaire, which can be submitted to JIS either online, by mail or via fax.

- **Online:** Go to www.jiseducators.org and select the questionnaire link
- **Mail:** Jewish Interactive Studies, PO Box 354, Merion Station, PA 19066 (USA)
- **Fax:** (505) 212-1160 (USA)

Additional comments and suggestions can be emailed to office@jiseducators.org.

Any personal information provided will be kept confidential.

Thank you

Name (Optional): _____				
Position/Institution: _____				
Educational Setting:				
What audience/s do you educate?	Middle school	☐	Synagogue ☐	
	High school	☐	Outreach ☐	
	Adult ed.	☐	College ☐	
			Other _____	
Is this presentation suitable for your audience/s?	Yes	☐	If you answered "No," what format is suitable for your audience/s?	
	No	☐		
(Additional space is available on side two)				
What method/s of delivery do you commonly use?	Text-based	☐		
	Oral	☐		
	Combination	☐		
Format:				
	Clear/Easy	☐	Difficult ☐	
Are the user's instructions clear?	☐		If you answered, "Difficult," please explain:	
Is the layout easy to use?	☐			
(Additional space is available on side two)				
How helpful were the following presentation parts?				
	Very helpful	Helpful	Not helpful	Did not read
Topic titles and highlights:	☐	☐	☐	☐
Schematic diagram:	☐	☐	☐	☐
Presentation outline:	☐	☐	☐	☐
Presentation suggestions:	☐	☐	☐	☐
Excerpts and explanations:	☐	☐	☐	☐
Source sheet:	☐	☐	☐	☐
Complete Hebrew source text:	☐	☐	☐	☐

Would adding these features be useful to you?	Very helpful	Helpful	Not helpful
English rendition of the Hebrew text:	☐	☐	☐
Additional suggestions for how to teach the material:	☐	☐	☐
Interaction with other educators:	☐	☐	☐
Suggested responses to audience inquiries on the material:	☐	☐	☐
Outline of the entire Hebrew source text:	☐	☐	☐
Other useful features: (List in preference order)			
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
What <i>machshavah</i> topic presentations would interest you? (List in preference order)			
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

Comments:

Jewish Interactive Studies
Mekoros Research Center
for Jewish educators

Bridging to the source

www.jiseducators.org
office@jiseducators.org

Jewish Interactive Studies
P.O. Box 354
Merion Station, PA 19066